

HERNÁD GÉZA

Budapesti Lakótelepek 50 éve

A budapesti lakótelepek 50 éve

Az első házgyári technológiával, előre gyártott elemekből készült lakóépületet Magyarországon az akkori Sztálinvárosban adták át 1960 január 3-án. Ennek ellenére az igazi panel robbanást inkább a 70-es évek hozta el, ekkor épült és népesült be a legtöbb budapesti lakótelep, ezután vált kulturális fogalommá a szürke vasbeton tömbök közötti élet.

A leggyakoribb értelmezés szerint a paneles építkezés a modern államok válasza volt a népességnövekedésre és az urbanizációra, és elterjedését leginkább a második világháború utáni óriási lakáshiány indokolta. A városépítés lassú műfaj: évtizedekben mérhető az az időtartam, mire az elméleti megfontolások koncepcióvá, majd tervvé alakulnak, és végül megvalósulnak.

Budapesten a 60-as években épült eleinte még magas presztízssűnek számító kisebb, kísérleti lakótelepek sikerén felbuzdulva a szocialista állam később megvásárolta a házgyárakat ami az olcsóbb paneles technológiák terjedését és a város pereme felé terjeszkedést hozta el.

A százezredik panel lakást 1974-ben adták át újpalotán. Az óriási mennyiségnek a minőségre gyakorolt hatásai sem maradhattak el. Az itt élő Füle Lajos városépítész, író, költő, az Újpalotai lakótelep lakója írta a Városépítés hasábjain: „minden mulandó, csak a kompromisszum örök”.

A lakótelepi lakások ingatlanpiaci értékelése alapján ugyan nem tekinthető kudarcnak a lakótelep projekt, sok lakótelepi lakás négyzetméter ára ma is közepesen magas az átlaghoz képest, mégis időről időre felmerül a kérdés a létjogosultságukkal, fenntarthatóságukkal kapcsolatban.

A lakótelepek megítélése sokat változott az elmúlt fél évszázad során; a szélsőségesen negatívtól (“a hagyományos családi modell szétrobbantására irányuló ördögi szocialista terv”), a sokkal elfogadóbbig (“szükségszerű rossz, modern nagyvárosi létforma”).

Fotósorozatommal azt a kérdést járom körbe, hogy több mint 50 év elteltével létezik-e bármilyen stigma ami a lakótelepeket és lakóikat érintené, vagy teljesen elfogadtuk, és egyenértékűnek tekintjük ezeket a falanszter jellegű épületegyütteseket, városrészeket?

A Covid-19 árnyékában egy új oldaláról is felmerül a nehezen megválaszolható kérdés, hogy mennyire emberi léptékűek, élhetőek ezek az otthonok, és lesz-e valaha reális alternatíva a felszámolásukra? Fontosnak tartom, hogy fotóimmal dokumentáljam a jelenlegi megváltozott élethelyzeteket is.

Kevés esély van rá hogy akár középtávon teljesen eltűnjenek a panelházak az országból, így valószínű hogy az eredetileg 30-40 évre tervezett átmeneti lakások tömbjei még évtizedeken keresztül szerves részei lesznek a városképnek.

